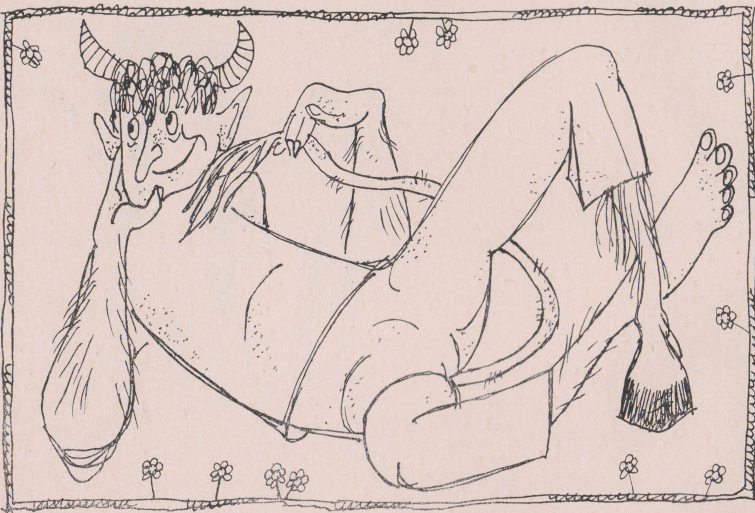

DIVADLO PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ
nositel vyznamenání „Za zásluhy o výstavbu“

JAN DRDA

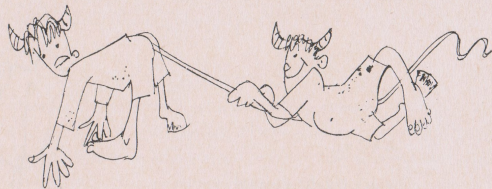
HRÁTKY S ČERTEM

Komedie o 10 obrazech

VĚRU, že si Jan Drda zahrával s čertem, když psal za hlubokého protektorátního temna na pohled nevinnou pohádku o vdavekchtivé Káče, která se upsala čertu jen proto, aby se dostala pod čepec. Vždyť vedle Káči a uříkané princezny Dišperandy přichází do čertova mlýna i vysloužilý Martin Kabát a se statečným srdcem a se sukovicí v ruce se rozhodne lidské dušičky čertům nedat a rvát se o ně do posledního dechu. Drda napsal hru o statečnosti českého člověka, o tom, že žádné nejrafinovanější hrozby ho nezastraší a nepřinutí sklonit hlavu a prodat duši. Pohádka pro děti nebo moudrá hra pro dospělé? Úsměvná veselohra nebo

jeden z pokladů české dramatické tvorby? Jedno i druhé a to v nejšťastnější harmonii. Rozhodně však hrátky s čertem nemůžeme chápat jen jako pohádku, ve které se hašteří čerti, poustevníci, loupežníci, andělé a princezny, a ve které nakonec vítězí všeobecné dobro nad všeobecným zlem, jak už to v pohádkách bývá. Hrátky s čertem jsou konkrétní i v zápasu sil, který zobrazují, i v záměru, k němuž směřují. Ale vždycky Hrátky s čertem budou oslavnou hrou o hrdinství českého člověka. Hrou o prostém, nepatetickém hrdinství. Vždyť Martin Kabát se pustí do pekla s malou dušičkou, ale i když pocítí strach před bestiálním pekelným strojem, překoná chvilkové roztrěsení kolen a nepoddá se. Ba ještě více se utvrdí: »V tomhle je celej ten váš kumšt, zpítomět lidi, udělat z nich ustrašený, zbabělý zvířata, mučit je tak dlouho, až ztratí rozum a všechny smysly.« A pod vlivem tohoto poznání vede Martin Kabát svůj boj dál, nejen už proti peklu, ale i proti loupežníkovi Sarku Farkovi, který se chvástá svou zbojnickou proslulostí, ale ve skutečnosti je to člověk, který pro zachování své absolutní lidské svobody odmítá práci, která by tuto svobodu podvazovala. Ale absolutní svoboda v tomto světě neexistuje, neboť, jak se učíme, svoboda je poznána nut-

nost, a tak si může přičíst Martin Kabát k dobru, že ho naučí pracovat, že mu dá poznat nutnost, realitu, právě tak, jako otce Školastyka, který ze stejného důvodu se opásá dogmatickou filosofií puritánského křesťanství, které sice nevěří a zpestruje si jí jak může, ale staví z ní štít. A nakonec otevře oči i těm dvěma děvčatům, která celou jeho pouť za poznáním a aktivitou způsobila. Tento celý děj vyrůstá ze znalostí základních vlastností českého charakteru a probíhá v básnické rovině, která má své kořeny v lidové moudrosti a poezii. Zvláštní stránkou Drdovy báchorky, jako konečně většiny jeho prací dramatických i prozaických, je jeho jazyk, autorem vždy citěný jako nástroj mluvy. Je naplněn lidovou obrazností, stylizován lidovou intonací a rytmem, členěn logikou prostého, protiletérátského lidového myšlení. Jazyk většiny Drdových děl včetně Hrátků s čer-

tem je perlou českého písemnictví, stírající hranice mezi poezií, prózou a dramatem. Podoobenstvím pozdějších Dalskabátů se Drda pokusil zobrazit zápas protikladných sil soudobého světa. Zde se mu však už nepodařilo vyjádřit tradičními pohádkovými motivy svůj záměr uceleně a soustředěně. Jadrný humor, básnický obrazný jazyk, rušná dějovost i výrazně jednoduchá realistická kresba postav a situací náleží i v této komedii k základním znakům.

K pražskému květnovému povstání se Jan Drda vrátil látkou hry Jsou živi, zpívají, která kolísá mezi kronikářským sledováním událostí a dramatem lidí, pro něž má být povstání zkouškou charakterů. A tak Jan Drda, z potřeby postavit se (svými prostředky a možnostmi) agresorům, německým okupantům, odevzdal národu klasické dílo české dramatiky.

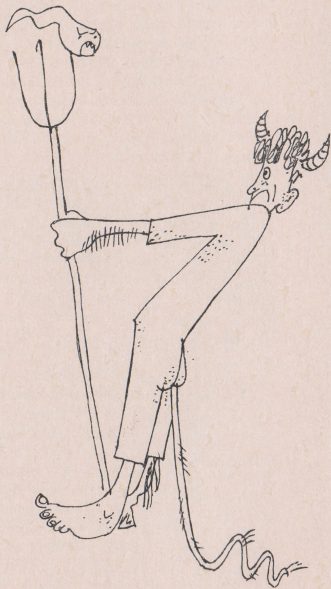

K Á Č A :

V tej hořejší hospodě
muzika pěkně hraje,
puďem se tam podívat,
kdopak to tam tancuje?

Tancujou tam myslivci,
mají zelený šaty,
kloboučky premovaný,
na nich třepení zlatý!

Ty šaty sou dostali
to vod pana profousa,
aby hlídali srnce
pro krále Matyjusa!

Po čtyři léta trávívám prázdniny s Janem Drdou a ještě se nestalo, abychom kdykoliv se takto setkáme, nezabloudili v hovoru do Hrátek s čertem. Zamilovanost do této půvabné komedie pochází z mé strany nejspíše z toho že jsem v ní hrál nejdříve Anděla, potom čerta Lucia, potom ji režíroval, a pak ještě jednou, se snahou, zrežírovat ji úplně jinak.

Jan Drda je zamilován do Hrátek s čertem, neboť tato hra je spojena velice hluboce s jeho literárním mládím. Říkává: »Líbí se mi na té pohádce, že všechno v ní je pravda tak, jak jsem ji za svého života poznal a ve stylizaci postav, které tuto pohádku hrají, potkávám všechny své známé z oněch dob, které mě spjaly s literaturou.« Jsem na tom stejně. Stejně i já v ní potkávám všechny své známé z dob, které mne spjaly s divadlem.

Právě proto, musím vždycky kapitulovat v přání udělat ji úplně jinak: vychází mi vždycky stejně a tak je to asi správné. Základní pravdy a skutečnosti této pohádky budou platit vždycky v dobách míru, války, či jiného ohrožení. Je to šťastná hra. Češství, které je v ní obsaženo je líbezné svádivé, proto ji herci budou vždy znovu a znovu rádi zkoušet a hrát a proto se obecenstvo bude vždy znovu a znovu na ni těšit.

I naše nová premiéra v Divadle Petra Bezruče bude ve skutečnosti stočtyřicátoušestou reprízou této hry.

Saša Lichý

OSOBY A JEJICH OBSAZENÍ

Martin Kabát

Sarka-Farka

Školastykus

Lucius

Dišperanda

Káča

Solfernus

Bellal

Belzebub

Omnimor

Karborund

Teofil

Vrátný

Otakar Janda

Milan Šulc

Pavel Handl

Jaroslav Tuček

Otakar Prajzner

Alena Tománková

Marie Víková

Václav Roštlapil

Arnošt Borovec

Jeroným Horák

Josef Haukvic

Jan Odl

Milada Albínová

Jaroslav Fukala

H R Á T K Y S Č E R T E M

Režie: Saša Lichý

Výprava: Luboš Hrůza j. h.

Inspice: Jaroslav Fukala

Napovídá: Soňa Šimberová

Hudba: Jan Tomšíček

Premiéra 4. října 1968

Přestávka po 6. obraze

ČERTOVSKÁ ČESKÁ LIDOVÁ RČENÍ

Čert nikdy nespí
Čertovo kvítko
Čerti se tam žení
Čert mi tě byl dlužen
Čert mi to spiskal
Čerta starýho
Čert k ní chodí na radu
Čert si ho poznamenal
Čerti s ním šijí
Čert na tom sedí
Čert se ho už dočkal
Čerta tomu rozumím
Čert mu nedal dobře dělat

Čerta by z pekla vyloudil
Je po čertech drahý
Chodí po všech čertech
Kdyby čert na koze jezdil
Kam čert nemůže, nastrčí bábu
To by v tom byl čert
Ta ví, kde čert spí
Popadl čerta za ocas
Chodí, kudy čert káže
Nebojí se ani čerta
Snědl by i čerta kus
Utekla čertu z bělidla
Vybere čertu mladé i kdyby na hnízdě
seděl

Jdi k čertu
Vyhňal čerta ďáblem
Nemaluj čerta na zeď
Kolibala čerta
Nestojí ani za starýho čerta
Na čertu líhá, na ďáblu vstává
To smrdí čertem
I kdyby v tom čerti byli
Berou ho všichni čerti
Kam ho čerti nesou?
Šel ke všem čertům
Je po čertech chytrý

A na závěr jedno ruské lidové: »Čert vás vem!«

Připravujeme:

Saša Lichý: Fantom opery
(přepis detektivního románu
Gastona Laroune)

Milan Calábek: Česká hra vánoční

Vladislav Vančura: Kubula a Kuba Kubikula

**V tomhle je celej ten váš kumšt,
zpitomět lidi,
udělat z nich ustrašený, zbabělý zvířata,
mučit je tak dlouho,
až ztratí rozum a všechny smysly.**

Martin Kabát

**NA
SHLE
DA
NOU!!!**

Program připravil Ivan Taller — kresby Blanka Pronerová — typografická spolupráce Lubomír
Kus — vydalo Divadlo Petra Bezruče v Ostravě — vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p.
Olomouc, provoz 22, Ostrava 1, Hollarova 14.

Cena 1,60 Kčs